

Antonella Cilento

LIZARIJA,
ARBA MOTERIŠKO
MALONUMO
PASLAPTYS

Alma littera

STREGA
PREMIJOS
NOMINANTE

1

– Trauki pas doną Ilarijų, daktare? Ir nesiseka gi tau... Tuose namuose lindi velnias. Paklausk manęs, daktarėli, grįžk į Madridą!

Lipdamas nuo mulo Avisentas Igelmanas vos nesiplojo žemėn, mat kojos susipynė plačiose jojimo kelnėse ir balnasaičiuose: šie jam buvo įbrukti, kad jodamas neišslystų iš balno, ir dabar šnopusdamas pūtė į žvarbų orą tirštus garo debesėlius. Nuo pat Neapolio jis sekė paskui įgulos kareivius, rūsčius ir pervargusius vyrus, kurie, taikydami prie tingaus vicekaralystės sostinės gyvenimo būdo, suskubo vesti ar prievartauti neapolietes ir pirmenybę teikė vynui, o ne karinei drausmei; dabar jie, naudodamiesi proga, kad šalia nėra vado, rėkavo ir švilpavo traukdami per dantį ponaitį ispaną.

– Pats nelabasis siuntė šį sniegą! Matytum, kaip čia karšta vasarą... Šiluma laikosi iki pat Kalėdų. Tokio oro kaip gyvas nesu regėjęs!

Igelmanas, dvidešimt trejų metų diplomuotas gydytojas katalonas, savo gimtinėje, katalikiškoje Ispanijoje, buvo girdėjęs, kad pietuose ir kolonijose žiemą būna šilčiau nei Andalūzijoje, kad klimatas ten švelnus ir visad šviečia saulė. O tą rytą Pocuolio įlankoje po aštuonių dienų nepertraukiamų liūčių buvo drėgna ir neįtikėtina žvarbu.

– Manytum atsidūręs Flandrijoj... – burbtelėjo taip, kad išgirstų priešais jojantis kareivis, ir plūsdamasis tvirčiau įsisupo į plonytės vilnos apsiaustą, įsimestą tikintis kolonijoje rasti amžiną vasarą. Laibas kaip silkė Igelmanas dabar panėšėjo į šlapia skudurą.

– O, gerai palyginai! Su ta pasaulio šiknaskyle!

Gydytojas nesiginčijo. Kaip tik pasibjaurėjęs nusipurtė prisiminęs trumpą, bet audringą praktiką pas garsiausią Hagos chirurgą, nuo kurio ką tik buvo pabėgęs. Nesusipratimai tarp mokytojo ir mokinio kilo daugiausia dėl jaunojo Avisento tamsumo, puikybės ir išdidumo. Nors jis pats būtų įvardijęs kitas priežastis, iš tiesų labai savim nepasitikėdamas ir būdamas didelis bailys į viską žiūrėjo ciniškai ir nepakentė jokio mokymo.

O buvo taip, kad mokytojas, Hagos chirurgas Renartas Helmbrekeris, užtiko Avisentą maišantį karvės kraują su vandeniu ir išmatomis, mat vienam ligoniui buvo klaidingai nustatęs hemorojų ir nieku gyvu nenorėjo prisipažinti klydęs. Helmbrekeris dar padelsė tikėdamasis, kad mokinys išpirks savo kaltę, – juk senieji visada viliasi, kad gyvenimas ištaisys klaidas, – bet veltui: jaunuolis, paniekinęs jam suteiktą antrąją galimybę, buvo pagautas vartantis asmeninius mokytojo užrašus ir šįkart tučtuoju pavarytas.

Dėl to jis ir atkako į Neapolį: čia niekas nežinojo apie jo nenusisekusią karjerą. Be abejonės, antroje Ispanijos imperijos sostinėje jis nesunkiai rasiąs šiltą vietelę, kur galėsiąs gydyti taip prastai, kaip tik norėsiąs. O vis dėlto ir čia jis buvo nepalankiai sutiktas. Uoste apiplėštas iki paskutinio siūlelio, išsaugojo tik rekomendacinį laišką, kurį senas universiteto draugas, pagarsėjęs visai kitais gabumais, malonėjo jam sukurpti mainais už kadaisė padarytos lošimo skolos nurašymą – tą laišką jis nešė pagyvenusiai kilmingai poniai, Madrido dvare visų nemėgtai, dabar įsikūrusiai Neapolyje.

Kareivis tuo tarpu paleido į darbą liežuvį:

– Kaip mane gyvą matai. Nuo tada, kai jo šviesybė sugalvojo čia pastatyti pilį, pasipylė nesėkmės...

– Tai buvo prieš šimtą metų... Ir tik dėl to ugnikalnio!

– Kokio ugnikalnio? – sunerimęs paklausė Avisentas.

Jis buvo tikras ponaitis, niekaip nebūtum supainiojęs su koku padugne, bet visgi didelis kinkadrebys: nuo tada, kai išlipo iš laivo, nesiliovė baimingai žvilgčiojęs į melsvą, pūgos nubalintą Vezuvijaus šešėlį.

Jį kamavo klaiki žemės drebėjimų baimė. Būdamas vaikas, Ispanijoje ne vieną išgyveno ir visai netroško šio siaubo pakartoti. O ką jau kalbėti apie lavą ir ugnikalnius!

– To kalno. Daktare, ne jau nesi girdėjęs apie kalną? Apie tai, kaip jis iškilo per penkias dienas?

Kareivis triskart persižegnojo. Tai jis anksčiau minėjo nelabą. Jo veidą vagojo ilgas žalsvas randas, geriau išsižiūrėjęs Avisentas tame veide įžvelgė ir raupų, kepenų ligų, tulžies pertekliaus požymius, senų epidemijų žymes, kreivą žandikaulį, supuvusius dantis. Žodžiu, tikras gražuolis. Kareivis kvėptelėjo prisikišęs prie Avisento, suteikdamas šiam progą iš arčiau pamatyti jo burną – juodą, baisingai dvokiančią kiaurymę.

Metų jam, ko gero, kaip Avisentui, daugiausia dvidešimt aštuoneri, bet jau atrodė kaip senis. Tokio gyvenimo gydytojas niekada netroško ir bėgo nuo jo kaip įmanydamas, net jei būtų tekę visko atsižadėti.

– Kaip kalnas gali iškilti per penkias dienas? – paklausė.

– Mano senelis tai matė, – atsakė kareivis. – Jis čia gyveno valdant Pedrui iš Toledo. Pirmiausia nugriaudėjo baisus trenksmas. Sakė dar niekada negirdėjęs tokio griausmo – tarsi žemė būtų garsiai nusiperdusi. Paskui visas kaimas buvo sulygintas su žeme, namai nunešti it šiaudeliai, medžiai išrauti su šaknimis ir supleškinti. Pliūptelėjo liepsnos, oras prasmirdo... Daktare, čia žemė alsuoja puvėsiais...

Avisentas Igelmanas, laukdamas, kol jo pašnekovas papasakos daugiau, kilstelėjo stambią erelio nosį, tarsi norėtų ją apsaugoti nuo dvokiančios kareivio burnos ir vietinio oro.

– Štai tas kalnas. Iš čia matyti, daktare, – tarė kareivis ir parodė vieną iš daugelio to krašto kalvų, raudoną iki pat viršūnės, dabar papilkėjusios nuo lietaus ir šalčio. – Vietiniai jį vadina Naujuoju kalnu. Aš pavadinčiau Velnio kalnu... Kas čia gyvena, jau savaime yra prakeiktas. Donas Ilarijus iš Aragono pilies tikrai man pritartų...

Avisentas Igelmanas krūptelėjo. Jam ant peties kažkas uždėjo stambią it liūto letena ranką.

– Daktare, jūsų laukia.